

Vydala Soudcovská unie ČR se sídlem Ovocný trh
14, 110 01 Praha 1 ve společnosti Wolters Kluwer
ČR, a. s.

Redakční rada: Mgr. Zuzana Břízová, JUDr.
Ladislav Derka, Mgr. Petr Franc, Mgr. Šárka
Hájková, Mgr. Miroslav Jurman, JUDr. Martina
Lorencová, Mgr. Tomáš Mottl, Mgr. Pavel
Punčochář, JUDr. Tomáš Rychlý, Ph.D., JUDr.
Hana Tichá, Mgr. Zuzana Ursová

Vychází 10x ročně, 1x dvojčíslo, číslo 4/2026,
celkově číslo 296, ročník XXVIII, den zveřejnění
30. 4. 2026. Reg. č. MK ČR E 8280, ISSN
12115347, ISSN 2788-3795 (on-line)

Stanoviska a názory obsažené v jednotlivých
článcích a příspěvcích jsou stanovisky a názory
autorů.

Základní roční předplatné činí: 2 800 Kč bez DPH.

Informace o předplatném a distribuci: [https://](https://obchod.wolterskluwer.cz/)

obchod.wolterskluwer.cz/

Všeobecné obchodní podmínky: [https://obchod.](https://obchod.wolterskluwer.cz/)

[wolterskluwer.cz/](https://obchod.wolterskluwer.cz/)

Adresa redakce: Wolters Kluwer ČR, a. s., U

nákladového nádraží 10, 130 00 Praha 3

Šéfredaktorka: PhDr. Mgr. Marie Novotná.

Příspěvky posílejte na: kancelar@soudci.cz nebo

marie.novotna@wolterskluwer.com

Jak psát články?

Rozsah článku: cca 15 normostran včetně

poznámek pod čarou (1 normostrana = 1800 znaků

včetně mezer, počet poznámek cca 20)

Článek obsahuje: název, jméno, afiliaci a foto

autora, abstrakt, klíčová slova

Článek je členěn do tří a více úrovní, s výčty, bez
použití stylů.

Více: Pokyny pro psaní online textů: [https://www.](https://www.wolterskluwer.com/cs-cz/solutions/cz/autori/psani-online-obsahu)
[wolterskluwer.com/cs-cz/solutions/cz/autori/psani-](https://www.wolterskluwer.com/cs-cz/solutions/cz/autori/psani-online-obsahu)

[online-obsahu](https://www.wolterskluwer.com/cs-cz/solutions/cz/autori/psani-online-obsahu)

E-časopis je dostupný v aplikaci Smarteca a

ASPI. Odkaz <https://www.aspi.cz/casopis/soudce/>

funguje po přihlášení do webového ASPI. Pokud

nejste uživatelem ASPI, kontaktujte nás na adrese:

zakaznicke@wolterskluwer.cz

Odběratelům časopis po registraci zpřístupníme.

Archiv časopisu obsahuje jednotlivá čísla časopisu

od roku 2005.

■ Článek

Nejlepší zájem dítěte ve vysoce konfliktních ro-
dičovských sporech

2

*JUDr. Olga Hlaváčová, Mgr. et Mgr. Bc. Jana Vy-
skočilová, DiS.*

Nejlepší zájem dítěte ve vysoce konfliktních rodičovských sporech

K významu psychologického posouzení rodičovských kompetencí a vlivu osobnostní psychopatologie rodiče v kontextu zvýšeného důrazu na nejlepší zájem dítěte po novele rodinného práva účinné od roku 2026.

JUDr. Olga Hlaváčová, Mgr. et Mgr. Bc. Jana Vyskočilová, DiS.

advokátka a insolvenční správkyň, psycholog, psychoterapeut a supervizor

Úvod a cíl článku

Novela rodinného práva účinná od ledna 2026 otevírá prostor pro hlubší a diferencovanější uvažování nad svěřováním dětí do péče v situacích rozpadu rodičovského soužití. [Umožňuje klást větší důraz na nejlepší zájem dítěte, na kvalitu rodičovské spolupráce a na potřebu zohledňovat skutečný dopad rodičovského chování na psychický vývoj nezletilého.](#)

Tato legislativní změna vytváří příležitost reflektovat, zda dosavadní rozhodovací přístupy vždy dostatečně zachycují složitou dynamiku některých rodičovských sporů, zejména těch, které jsou dlouhodobě a intenzivně konfliktní. Nová úprava vychází z principu rovnocenné rodičovské péče, který posiluje postavení obou rodičů a jejich odpovědnost za dítě. [Rovnocennost rodičovské role však nelze bez dalšího ztotožňovat s rovnoměrným rozdělením péče v konkrétním případě.](#) V individuálních situacích se může ukázat, že rovnost rodičů v právním a procesním postavení neznamena automaticky shodnou schopnost naplňovat aktuální potřeby dítěte.

Cílem tohoto článku je poukázat na specifickou skupinu rodičovských sporů, v nichž může být rozhodování o svěření dítěte do péče významně ovlivněno osobnostní strukturou jednoho z rodičů, a to způsobem, který bez odborného posouzení nemusí být zřejmý. Zvláštní pozornost je věnována situacím, kdy se u rodiče projevuje osobnostní psychopatologie (osobnostní rysy,

nebo přímo porucha osobnosti), jež má zásadní vliv na rodičovské fungování, průběh konfliktu a dlouhodobý psychický vývoj dítěte.

Článek si klade za cíl otevřít odbornou diskusi o tom, jak může soud v kontextu nové právní úpravy citlivě a odpovědně pracovat s těmito skutečnostmi, zejména prostřednictvím psychologického posouzení rodičovských kompetencí jako podpůrného nástroje soudního rozhodování. Ambicí textu není diagnostikovat rodiče soudem ani zpochybňovat zásadu rovnosti rodičů, ale přispět k tomu, aby rozhodnutí o péči o dítě vycházela z komplexního pohledu na jeho skutečný nejlepší zájem.

Rovnost rodičů a individualizace rozhodování

Zásada rovnosti rodičů v řízeních o péči o nezletilé dítě představuje jeden ze základních pilířů rodinného práva. Tato rovnost však nemůže být chápána mechanicky ani formalisticky. Rodiče mohou disponovat výrazně odlišnými osobnostními charakteristikami, schopností empatie, sebereflexe a spolupráce, stejně jako rozdílnou schopností regulovat emoce v konfliktních situacích.

Zejména ve vysoce konfliktních sporech se ukazuje, že rodičovský konflikt nemusí být symetrický. [Některé konflikty jsou dlouhodobě udržovány jednáním jednoho rodiče, jehož osobnostní charakteristiky znemožňují skutečnou spolupráci a současně významně zatěžují](#)

dítě. Mechanické uplatnění zásady rovnosti v těchto případech může vést k rozhodnutím, která konflikt dále fixují a zvyšují jeho dopad na dítě.

Z pohledu psychologie není „nejlepší zájem dítěte“ abstraktní normativní princip, ale vývojová potřeba bezpečí, předvídatelnosti a emoční dostupnosti pečujících osob. Dítě nepotřebuje primárně „rovnost rodičů“, ale stabilní vztahové prostředí, ve kterém se cítí bezpečně, není vystavováno chronickému stresu, není zatahováno do konfliktu loajalit a může svobodně prožívat vztah k oběma rodičům bez podmíněnosti.

Z hlediska vývojové psychologie je klíčovým kritériem nikoli formální symetrie péče, ale schopnost rodičů poskytovat tzv. **bezpečnou vztahovou vazbu**. Pokud konflikt mezi rodiči dosahuje vysoké intenzity a chroničnosti, stává se sám o sobě významným rizikovým faktorem pro duševní vývoj dítěte.

Žádoucím se tedy jeví individualizovaný přístup – nikoli proto, že by „každý případ byl jiný“ v abstraktním smyslu, ale proto, že každé dítě má jinou míru resilience, každý rodič má jinou schopnost seberegulace a v neposlední řadě dynamika konfliktu má různé formy a intenzitu.

Rovnost rodičů je základní právní hodnotou. Současně je však třeba mít na zřeteli, že z pohledu vývojové psychologie je klíčovým kritériem ochrana dítěte před dlouhodobou emoční zátěží a destabilizujícím konfliktem.

V některých vysoce konfliktních případech tedy může být pro dítě stabilnější model asymetrického uspořádání péče, pokud snižuje expozici konfliktu a minimalizuje tlak loajality. V jiných případech může být střídavá péče funkční, pokud jsou rodiče schopni alespoň základní kooperace.

Klíčovou otázkou zůstává: **Snižuje dané uspořádání konflikt, nebo jej přenáší na dítě?**

Mějme na paměti, že nejlepší zájem dítěte je z pohledu psychologa naplněn tehdy, pokud rozhodnutí minimalizuje chronický stres, chrání dítě před triangulací, umožňuje svobodný vztah k oběma rodičům bez podmíněnosti, podporuje

stabilitu a předvídatelnost a zohledňuje skutečné rodičovské kompetence, nikoli pouze formální rovnost.

Vysoce konfliktní spor není pouze právní situací, je to vývojové riziko. A právě míra tohoto rizika by měla být v centru úvah o nejlepší úpravě péče.

Vysoce konfliktní rodičovské spory jako specifická kategorie

Vysoce konfliktní rodičovské spory se vyznačují nejen intenzitou emocí, ale především svou dynamikou. Konflikt zde nepředstavuje přechodnou fázi rozchodu, ale stává se trvalým stavem. Typická je dlouhodobost řízení, opakované podávání návrhů, stížností a podnětů vůči různým institucím a neschopnost konflikt zmírnit ani prostřednictvím méně invazivních opatření, jako je například mediace.

V těchto případech bývá soud často vystaven tlaku na vydání rozhodnutí, aniž by měl dostatečný prostor pro hlubší porozumění rodinné dynamice. Právě zde se otevírá význam odborného psychologického pohledu.

Vysoce konfliktní rodičovské spory představují specifickou zátěžovou situaci, která se od běžného rozchodu zásadně liší:

- konflikt je dlouhodobý a eskalující,
- rodiče nejsou schopni spolupracovat ani v základních otázkách péče,
- dítě je přímo či nepřímo zatahováno do sporu,
- komunikace je vedena prostřednictvím obviňování, manipulace nebo mocenského boje.

Pro dítě je zásadní, že konflikt mezi rodiči není vnímán jen jako spor dvou dospělých, ale jako ohrožení jeho vlastní existence. Dítě je na rodičích existenčně i emočně závislé. Pokud jsou rodiče v dlouhodobém konfliktu, dítě je vnitřně rozštěpeno mezi dva zdroje bezpečí.

Chronická expozice konfliktu může u dítěte vést k úzkostným a depresivním symptomům, poruchám chování, psychosomatickým obtížím, k narušení identity a vztahových vzorců v dospělosti.

Rizikové vzorce chování rodičů

V některých vysoce konfliktních řízeních lze pozorovat opakující se vzorce chování, které mohou signalizovat zvýšené riziko pro psychický vývoj dítěte. Patří mezi ně zejména:

- systematická a dlouhodobá diskreditace druhého rodiče před soudem, OSPOD, znalci i samotným dítětem,
- prezentace vlastního jednání jako výhradně obranného při současném popírání vlastní odpovědnosti za konflikt,
- manipulativní práce s informacemi a důkazy, vytváření nereálných scénářů a falešných důkazů,
- zapojování dítěte do konfliktu a jeho využívání jako prostředku k dosažení cílů rodiče,
- rigidita postojů, neschopnost kompromisu a odmítání zpětné vazby,
- opakované užívání dehonestujících, urážlivých či hrubých komunikací vůči druhému rodiči, a to i v přítomnosti dítěte,
- demonstrativní odmítání základní rodičovské komunikace, včetně ignorování druhého rodiče či vyhýbání se elementárním projevům respektu (například pozdravu), které znemožňuje funkční spolupráci.

Tyto projevy nemusí být samy o sobě právně kvalifikovatelným pochybením, mohou však při své dlouhodobosti vytvářet prostředí chronického napětí, které dítě významně zatěžuje.

Z pohledu psychologa tedy nejsou rozhodující pouze jednotlivé incidenty, ale opakující se vzorce chování, například:

– systematická devalvace druhého rodiče před dítětem

(z rozhovoru s dítětem: „táta říká, že máma je hrozná bordelářka“, „máma říká, že táta nic nedělá a na všechno kašle“)

– neschopnost oddělit partnerský konflikt od rodičovské role,

(matka zatahuje dítě do partnerského konfliktu tím, že dítěti říká „táta má jinou ženskou a možná se na vás vykašle, protože jí dá přednost“)

– využívání dítěte jako „nositele důkazů“ proti druhému rodiči,

(otec říká o matce: „Pěťa mi říkal, že žena celý den seděla u počítače a nic nedělala, ta se o ně vůbec nestará.“)

– podmiňování lásky loajalitou.

(rodič říká dítěti: „Rozmysli si to, jestli se mnou nepojedeš, tak se taky dlouho nemusíme vidět!“ nebo „Vždyť víš, že tě mám ráda, ale musíš tátovi říct, že nechceš, aby s námi na ten tvůj trénink šel.“)

Tyto vzorce vedou k tzv. triangulaci dítěte – dítě je vtahováno do konfliktu jako třetí prvek, který má stabilizovat psychickou rovnováhu rodiče. To je pro vývoj dítěte výrazně zatěžující, protože přebírá roli, která mu vývojově nepřísluší.

Specifika rodičů s poruchami osobnosti a jejich význam pro rozhodování o péči

Odborná literatura i klinická praxe dlouhodobě upozorňují na to, že přítomnost poruchy osobnosti zásadně ovlivňuje rodičovské fungování, zejména v situacích vysokého stresu a konfliktu.

Pro soudní rozhodování není klíčová samotná diagnóza, ale funkční dopad osobnostní struktury rodiče na dítě. U rodičů s poruchami osobnosti lze například často pozorovat výraznou egocentričnost, nedostatek empatie, černobílé vnímání vztahů, instrumentalizaci dítěte a neschopnost

převzít odpovědnost za vlastní chování. Tyto projevy bývají velmi často **navenek maskovány kultivovaným, přesvědčivým a sociálně žádoucím vystupováním**, které může v soudním i veřejném prostoru vytvářet obraz rodiče jako stabilního, spolupracujícího a „bezproblémového“.

Současně se však v každodenním fungování může projevovat **výrazný nesoulad mezi tímto prezentovaným obrazem a skutečným naplňováním potřeb dítěte**. Zájem rodiče o dítě se pak může omezovat spíše na kontrolu, výkon rodičovské role navenek a udržení pozitivního obrazu o sobě samém než na citlivé vnímání emocí dítěte, respekt k jeho autonomii a podporu jeho zdravého vývoje.

Právě tento rozpor mezi veřejnou prezentací rodiče a realitou vztahu k dítěti zvyšuje riziko, že osobnostní psychopatologie zůstane v soudním řízení podceněna, pokud nedojde k posouzení v širším kontextu a s využitím odborného psychologického pohledu.

Pokud je u rodiče přítomna porucha osobnosti (například rysy hraniční, narcistické, paranoidní či disociální), je třeba posuzovat nikoli samotnou diagnózu, ale její dopad na rodičovské kompetence.

Psychologicky relevantní otázky jsou:

- Je rodič schopen reflektovat potřeby dítěte odděleně od svých vlastních emocí?
- Je schopen stabilní a předvídatelné péče?
- Dokáže regulovat své emoce v konfliktu?
- Nevyužívá dítě k regulaci vlastní nejistoty, hněvu či opuštěnosti?

U některých poruch osobnosti může být typické:

- černobílé vnímání (jeden rodič „dobrý“, druhý „zlý“),
- dramatizace a eskalace konfliktu,
- silná potřeba kontroly,
- hypersenzitivita na odmítnutí,

- manipulativní strategie udržení loajality dítěte.

Pro dítě je riziková zejména emoční nepředvídatelnost a podmíněnost náklonnosti („mám tě rád/-a, pokud jsi na mé straně“).

Dopady poruch osobnosti rodiče na dítě

Dítě vyrůstající v péči rodiče s osobnostní psychopatií mnohdy čelí dlouhodobým a skrytým rizikům, mezi něž patří chronický loajaltní konflikt, narušení identity, zvýšená úzkost a přebírání odpovědnosti za emoce rodiče. Závažnost těchto dopadů spočívá v jejich postupném rozvoji a obtížné nápravě.

Dítě vyrůstající s rodičem s výraznými patologickými rysy může:

- internalizovat pocit odpovědnosti za emoční stav rodiče,
- potlačovat vlastní potřeby,
- rozvíjet zvýšenou úzkostnost nebo hypervigilanci,
- vytvářet nestabilní obraz sebe sama.

Dlouhodobá a intenzivní expozice konfliktu může představovat rizikový faktor pro vývoj sebehodnoty dítěte, jeho budoucí vztahové fungování a **případnou reprodukci dysfunkčních vzorců v dalších generacích**.

Specifická problematika vyjádření názoru dítěte v kontextu poruch osobnosti rodiče

Jedním z méně nápadných, avšak z hlediska nejlepšího zájmu dítěte zásadních rizik v případech rodičů s poruchami osobnosti je **omezená schopnost dítěte svobodně vyjádřit vlastní názor**. V soudní praxi může dítě v těchto situacích působit klidně, přizpůsobivě a loajálně k jednomu z rodičů, aniž by byly patrné známky otevřeného odporu či konfliktu.

Tento zdánlivý klid však nemusí být projevem skutečné pohody dítěte, ale spíše výsledkem **adaptační strategie přežití** v prostředí, které dítě vnímá jako emočně ohrožující.

Strach jako faktor ovlivňující názor dítěte

U rodiče s poruchou osobnosti může dítě dlouhodobě zažívat nepředvídatelné emoční reakce, tlak na loajalitu, případně implicitní či explicitní sankce za nesouhlas. Dítě se proto může naučit:

- potlačovat vlastní potřeby a názory,
- přizpůsobovat své chování a vyjádření očekáváním rodiče,
- vyhýbat se projevu nesouhlasu ze strachu z odmítnutí, hněvu či emočního stažení rodiče.

V takovém prostředí dítě **nejedná svobodně**, ale „bezpečně“. Jeho vyjádření pak nemusí odrážet skutečné přání, nýbrž strategii minimalizace rizika.

Loajalita a podmíněná náklonnost

Rodiče s poruchami osobnosti mohou – vědomě či nevědomě – podmiňovat svou náklonnost poslušností dítěte. Dítě se tak učí, že zachování vztahu s rodičem je závislé na tom, zda bude sdílet jeho názory, postoje a konfliktní narativ vůči druhému rodiči.

Taková dynamika vytváří **silný loajalitní tlak**, který dítěti fakticky znemožňuje svobodně formulovat vlastní pohled na situaci, zejména pokud by byl v rozporu s očekáváním dominantního rodiče.

Z psychologického hlediska je nutné velmi citlivě hodnotit názor dítěte ve vysoce konfliktním prostředí.

Dítě může vyjadřovat:

- a) autentické přání

Typický kontext: Dítě má dlouhodobě stabilní vztahy s oběma rodiči, konflikt mezi rodiči sice existuje, ale dítě není zatahováno do sporů.

Příklad projevu: „Chci být víc u mamky, protože je to blíž ke škole a mám tam kamarády.“

Dítě umí vysvětlit důvody, které dávají vývojově smysl. Jeho výpověď je konzistentní v čase, není plná převzatých formulací dospělých, při popisu druhého rodiče nevykazuje výraznou úzkost nebo nepřiměřenou negativitu.

Psychologický znak: Dítě dokáže zmínit i pozitivní stránky druhého rodiče.

- b) přání ovlivněné strachem

Typický kontext: Jeden z rodičů je direktivní, výbušný nebo dítěti opakovaně sděluje, jak „mají věci být“.

Příklad projevu: „Chci být u táty. Když ne, bude smutný.“ „Nechci k mamce, protože by se táta zlobil.“

Dítě může působit napjatě, odpovídat krátce, vyhýbat se očnímu kontaktu. Mohou se objevit rychlé opravy odpovědi, kontrolování reakce dospělého, výrazná úleva po ujištění, že za odpověď nebude potrestáno.

Psychologický znak: Motivací není vlastní preference, ale snaha předejít negativní reakci dominantního rodiče.

- c) přání vycházející z loajality

Typický kontext: Rodič je zranitelný, často sdílí s dítětem své bolesti z rozchodu nebo konflikty.

Příklad projevu: „Budu radši u mamky, protože je teď sama.“ „Táta si nikoho nenašel, tak ho nemůžu nechat samotného.“

Dítě může převzít ochrannou roli. Navenek působí, že je rozhodnuté, ale jeho argumentace je zaměřena na potřeby rodiče, nikoli na své vlastní.

Psychologický znak: Dochází k tzv. parentifikaci – dítě přebírá emocionální odpovědnost za rodiče.

- d) přání jako strategie přežití

Typický kontext: Dítě dlouhodobě žije ve vysokém napětí, konflikty jsou intenzivní a časté.

Příklad projevu: „Je mi to jedno, hlavně ať se nehádají.“ „Budu tam, kde to bude nejjednodušší.“

Někdy dítě zcela rezignuje na vlastní potřeby. Může zvolit rodiče, který je dominantnější, aby minimalizovalo konflikt.

Psychologický znak: Emoční odpojení, racionalizace, snaha „optimalizovat klid“, nikoli hledat vlastní blaho.

Bez odborného posouzení může být například „vyspěle“ formulované přání mylně považováno za projev zralosti, přestože jde o přejatý narativ nebo obranný mechanismus.

Strach dítěte nemusí být pouze strachem z fyzického násilí. Často jde o:

e) strach ze ztráty lásky

Mechanismus: Dítě má zkušenost, že rodič podmiňuje svou náklonnost poslušností nebo souhlasem.

Typické věty rodiče (implicitní či explicitní): „Po tom, co jsi udělal/-a, jsem z tebe zklamaný/-á.“ „Myslel/-a jsem, že stojíš při mně.“ „Tak ty chceš být radši s ním/ní?“

Vnitřní prožívání dítěte: Láska je vnímána jako podmíněná. Dítě si může myslet: „Když si vyberu druhého rodiče, přestanu být milované.“

Jak se to projeví u soudu: Dítě působí rozhodně, ale jeho argumenty jsou zaměřené na ochranu vztahu s konkrétním rodičem, nikoli na vlastní potřeby.

f) strach z emočního zhroucení rodiče

Mechanismus: Rodič před dítětem pláče, mluví o beznaději, osamělosti, „ztrátě smyslu“.

Typické sdělení: „Kdybys nebyl/-a se mnou, nevím, co bych dělal/-a.“ „Ty jsi to jediné, co mi zbylo.“

Vnitřní prožívání dítěte: „Jsem zodpovědný/-á za psychický stav mámy/táty.“

Projev: Dítě se stylizuje do role ochránce. Vyjadřuje přání zůstat u rodiče z důvodu jeho křehkosti („Je teď sám/sama.“).

Psychologický význam: Dochází k parentifikaci – dítě přebírá emoční odpovědnost za dospělého.
g) strach z odmítnutí

Mechanismus: Rodič reaguje chladně, stáhne se nebo omezí kontakt, když dítě projeví jiný názor.

Typické projevy rodiče: Mlčení po návratu od druhého rodiče. Ironické poznámky. Fyzické stažení (méně objetí, méně pozornosti).

Vnitřní prožívání dítěte: „Když budu chtít být jinde, nebudu pro něj/ni důležitý/-á.“

Projev u výsledku: Dítě může minimalizovat pozitivní zkušenosti s druhým rodičem nebo se vyjadřovat velmi opatrně.

h) strach z trestu mlčením

Mechanismus: Rodič nereaguje křikem, ale odnětím kontaktu.

Jak to může vypadat doma: Několik hodin či dní bez komunikace. Ignorování dítěte. Odpovědi jedním slovem.

Pro dítě je to velmi silný stresor, protože citová vazba je aktivována ohrožením.

Vnitřní prožívání: „Udělala jsem něco špatně. Musím to napravit.“

Důsledek: Dítě si rychle osvojí, jaký názor je „bezpečný“.

Tyto formy strachu nejsou snadno prokazatelné, nezanechávají fyzické stopy, ale mohou zásadně ovlivnit autenticitu dětského stanoviska. Z psychologického hlediska je klíčové, že dítě často nepocituje svůj postoj jako vynucený. Adaptace na emoční tlak může být natolik internalizována, že dítě věří, že mluví zcela svobodně — přestože jeho motivací je udržení vztahové bezpečnosti.

Dítě si může nevědomě zvolit „bezpečnějšího“ rodiče – nikoli toho, který je objektivně pečující, ale toho, jehož emoční stabilita je více ohrožená a který implicitně vyžaduje loajalitu.

Podmíněná náklonnost je zvláště nebezpečná, protože dítě učí, že láska je závislá na postoji

či výkonu. To zásadně deformuje jeho budoucí vztahové vzorce.

Význam odborného posouzení při zjišťování názoru dítěte

V situacích, kdy existuje podezření, že dítě jedná pod vlivem strachu, je vhodné, aby soud **nepřeceňoval formální zjištění názoru dítěte**, ale opřel se o odborné psychologické posouzení.

Psychologické zkoumání může pomoci:

- rozlišit autentické přání dítěte od adaptivního chování,
- posoudit míru emoční závislosti dítěte na rodiči,
- vyhodnotit, zda je dítě schopno vyjádřit vlastní názor bez obav z následků.

Takový postup je plně v souladu se zásadou, že názor dítěte má být zohledňován **v přiměřeném rozsahu a s ohledem na jeho skutečnou svobodu a zralost**, nikoli pouze formálně.

Názor dítěte je ovlivněn mnoha, na první pohled skrytými, faktory. Je výsledkem:

a) **vztahové dynamiky, kterou dítě zažívá** (kvalitou citové vazby, dlouhodobou zkušeností s rodičem, aktuální rodinnou atmosférou, mírou konfliktu mezi rodiči).

Jak bylo výše uvedeno, to vše může u dítěte vyústit v konflikt loajality, čímž vyjádřený názor dítěte nemusí být vědomě zmanipulovaný, ale může představovat psychologický obranný mechanismus sloužící k zachování vztahu s dominantním nebo obávaným rodičem.

b) **strachu dítěte**, který má následně vliv na chování dítěte (dítě může vyjadřovat obavu z reálného ohrožení, nebo jde o naučený strach (tzv. internalizovanou úzkost), případně o anticipaci negativní reakce rodiče.

Psychologické posouzení tak může zohlednit projevy, jakými jsou: zvýšená úzkost, rigidita odpovědí, nápadně dospělá terminologie, emoční odpojení při popisu situace. To vše je signálem, že dítě se nevyjadřuje skutečně a svobodně.

c) **vývojové úrovně a kognitivní zralosti**, tedy schopnosti abstraktního uvažování, porozumění dlouhodobým důsledkům rozhodnutí, schopnosti rozlišit vlastní potřeby od potřeb rodiče.

Mladší dítě může být přesvědčeno, že jeho „správná odpověď“ je ta, která zachová rodinný klid. To není manipulace v úzkém slova smyslu, ale vývojově podmíněná adaptační strategie.

d) **parentifikace a emoční závislosti**, kdy dítě přebírá roli ochránce rodiče, cítí zodpovědnost za jeho psychický stav, je v pozici „důvěrníka“ v konfliktech dospělých.

V takovém případě názor dítěte může být motivován snahou stabilizovat emocionálně oslaběného rodiče, nikoli vlastním přáním.

Zatímco právní pohled správně zdůrazňuje, že názor dítěte nemá být hodnocen pouze formálně, psychologická perspektiva upozorňuje, že **autenticita názoru dítěte je podmíněna jeho subjektivně vnímaným pocitem bezpečí**.

Bez subjektivního pocitu bezpečí nelze hovořit o skutečně svobodném projevu vůle. Psycholog tedy nepřináší alternativu k právnímu hodnocení, ale poskytuje hlubší porozumění vnitřním procesům, které mohou formovat dětské stanovisko.

Proto se k posouzení v praxi může využít psychologické vyšetření, které kromě přímého dotazování může zahrnovat i projektivní techniky, observační metodu interakce rodič–dítě, analýzu neverbálních projevů, a dlouhodobější sledování konzistence výpovědi.

Tím se minimalizuje riziko, že soud pracuje pouze s jednorázovým, situačně podmíněným vyjádřením.

Význam pro rozhodování o péči

Zohlednění skutečnosti, že dítě může jednat ze strachu a nikoli z vlastního přesvědčení, je klíčové zejména při rozhodování o svěření dítěte do péče. Opomenutí tohoto aspektu může vést k rozhodnutí, které **fixuje patologickou dynamiku**,

namísto aby dítěti poskytlo prostor pro bezpečný a zdravý vývoj.

Vliv procesního vystupování rodičů na rozhodování soudu

Rodič s poruchou osobnosti může v soudním řízení působit klidně, racionálně a přesvědčivě, zatímco druhý rodič, dlouhodobě vystavený manipulaci a stresu, může působit emočně vyčerpaně. Bez odborného posouzení hrozí riziko mylného hodnocení rodičovských kompetencí.

Z pohledu psychologa, u rodiče s osobnostní problematikou jeho procesní vystupování často odráží spíše jeho osobnostní strukturu a aktuální psychický stav než skutečné rodičovské kompetence.

Osoba s výraznými osobnostními rysy (zejména z okruhu narcistické, hraniční či antisociální struktury) může projevoval tzv. **sociální masku**, tedy být situačně adaptována, což se projevuje ve formálním prostředí soudu, schopností:

- vysoce se kontrolovat,
- racionálně formulovat,
- být přesvědčivá,
- působit emočně stabilně.

Takové chování však může představovat **situační adaptaci**, nikoli odraz dlouhodobého fungování v rodičovské roli. Některé osobnostní struktury jsou schopné velmi dobře regulovat své projevy tam, kde je přítomna autorita, nebo kde je ohrožen jejich obraz.

Z psychologického hlediska je proto žádoucí posuzovat nejen projev rodiče při jednání, ale i jeho dlouhodobé fungování v běžných vztahových interakcích, a to jak ve vztahu k dítěti, tak ve vztahu k druhému rodiči.

Dalším významným faktorem je pak **dopad dlouhodobého stresu na druhého rodiče**, který byl rodičem s osobnostní poruchou dlouhodobě vystaven psychickému tlaku, manipulaci,

zpochybňování, případně gaslightingu. Což může u takového rodiče vést k:

- emoční labilitě,
- zúžkostnění,
- vyčerpání,
- defenzivě.

To může mít vliv na schopnost koncentrace, kvalitu vyjadřování a emoční regulaci v náročné situaci. Tyto projevy jsou důsledkem **chronického stresu**, nikoli důkazem nižší rodičovské způsobilosti. Je tedy důležité rozlišit mezi **reaktivní dysregulací** (odpovědí na zátěž) a strukturální poruchou osobnosti.

Soudní prostředí může nevědomě zvýhodňovat rodiče, kteří mají „**charisma**“, tedy: komunikují strukturovaně, často používají právní terminologii, působí sebejistě a vykazují kontrolu nad emocemi.

Schopnost přesvědčivě prezentovat své rodičovské kvality však není totožná se schopností skutečného rodičovství, které se projevuje empatií, citovou dostupností, podporou autonomie dítěte a respektem k jeho potřebám.

Někdy může být právě emočně živější nebo zranitelnější rodič ten, který je vůči dítěti citově dostupnější.

U některých osobnostních struktur se mohou projevit jejich **obrané mechanismy a projekce** tím, že externalizují vinu, vedou přesvědčivou narativní konstrukci konfliktu a prezentují sebe sama jako oběť.

Bez odborného vyhodnocení může soud podléhat tzv. **efektu první prezentace** nebo dojmovému zkreslení (halo efektu), kdy celkový dojem převažuje nad hlubší analýzou rodinné dynamiky.

Proto je žádoucí odborným posouzením:

- oddělit procesní styl od rodičovských kompetencí,

- zhodnotit dlouhodobý vzorec chování, nikoli pouze jednorázový výkon u soudu,
- posoudit kvalitu vazby mezi rodičem a dítětem,
- identifikovat manipulační nebo kontrolující vzorce, včetně komunikace rodiče s druhým rodičem a jeho projevů vůči dítěti.

Toho lze dosáhnout zaměřením se na konzistenci, historii vztahů a emoční bezpečí dítěte, nikoli pouze na míru verbální přesvědčivosti rodiče.

Tedy žádoucí je nehodnotit pouze chování rodičů v institucionálním kontextu, ale nahlédnout jejich fungování ve vztahové realitě dítěte. Bez tohoto rozlišení hrozí, že bude preferován rodič, který lépe obstojí v konfliktním, formálním prostředí, nikoli ten, který vytváří bezpečné a stabilní prostředí pro dítě.

Indikátory pro zvážení psychologického posouzení rodičovských kompetencí

Psychologické posouzení je namísto zejména při kombinaci indicií, jako je dlouhodobost konfliktu, útoky na druhého rodiče, manipulativní práce s informacemi, instrumentalizace dítěte, neschopnost podporovat vztah dítěte k druhému rodiči, nesoulad mezi procesním vystupováním a chováním mimo soud vůči dítěti nebo druhému rodiči, emoční vyčerpání druhého rodiče a opakované selhání méně invazivních opatření.

Doporučený postup soudu ve vysoce konfliktních rodičovských sporech s podezřením na vliv poruchy osobnosti

Nová právní úprava účinná od roku 2026 vytváří prostor pro citlivější a individualizovanější rozhodování o svěřeni dítěte do péče. V případech, kdy se v řízení objeví indicie nasvědčující tomu, že osobnostní charakteristiky jednoho z rodičů mohou negativně ovlivňovat rodičovské fungování a psychický vývoj dítěte, je žádoucí, aby soud postupoval strukturovaně a předvídatelně.

Níže uvedený postup nepředstavuje závazný algoritmus, ale **doporučený rámec**, který může soudu pomoci zachovat procesní korektnost a současně účinně chránit nejlepší zájem dítěte.

1. Zaměření pozornosti na dopad chování rodiče na dítě

Namísto hodnocení osobnosti rodiče jako takové je vhodné, aby soud soustavně směřoval své úvahy k otázce:

Jaký má konkrétní chování rodiče dopad na dítě a jeho psychickou pohodu?

Tento posun umožňuje vyhnout se hodnotícím soudům o rodiči a zároveň legitimizuje hlubší zkoumání situace z hlediska ochrany dítěte.

2. Práce s opakujícími se vzorci, nikoli s jednotlivými incidenty

V případech podezření na vliv poruchy osobnosti je klíčové hodnotit **dlouhodobé a opakující se vzorce chování**, nikoli izolované projevy. Jednorázový konflikt, emoční výbuch či procesní exces nemusí být rozhodující.

Naopak význam mají:

- dlouhodobé útoky na dítě nebo na druhého rodiče,
- setrvalá neschopnost spolupráce,
- opakované vtahování dítěte do konfliktu například tím, že před dítětem rodič dává najevo pohrdání druhým rodičem,
- trvalý nesoulad mezi tvrzeními rodiče a objektivními zjištěními.

3. Kritické hodnocení procesního vystupování rodičů

Soud by měl reflektovat, že klidné, racionální a přesvědčivé vystupování rodiče v řízení nemusí nutně odpovídat jeho skutečné rodičovské způsobilosti. Stejně tak emoční projevy druhého rodiče

nemusejí být známkou neschopnosti spolupráce, ale důsledkem dlouhodobé psychické zátěže.

V této souvislosti je vhodné vnímat možné rozdíly mezi prezentovaným obrazem a každodenní realitou.

4. Včasné zvážení odborného psychologického posouzení

Pokud se v řízení kumulují indikátory zvýšeného rizika, je namístě, aby soud **včas zvážil nařízení psychologického posouzení rodičovských kompetencí**. Odkládání tohoto kroku může vést k prodlužování konfliktu a prohlubování jeho dopadů na dítě.

Psychologické posouzení by mělo být chápáno jako:

- prostředek k objasnění rodinné dynamiky,
- nástroj k posouzení schopnosti rodiče reflektovat potřeby dítěte,
- podklad pro individuální a odpovědné rozhodnutí o péči.

5. Reflexe dlouhodobých důsledků rozhodnutí

Ve vysoce konfliktních sporech je žádoucí, aby soud zohledňoval nejen bezprostřední stabilitu uspořádání péče, ale také **jeho dlouhodobé psychické důsledky pro dítě**. Rozhodnutí, které krátkodobě působí klidně a funkčně, může mít v delším horizontu závažné negativní dopady, pokud přehlíží destruktivní vliv osobnostní psychopatologie rodiče.

6. Transparentní odůvodnění postupu soudu

V případech, kdy soud přistoupí k nařízení psychologického posouzení, je vhodné tento krok **srozumitelně a věcně odůvodnit**, a to výhradně z hlediska ochrany nejlepšího zájmu dítěte. Transparentnost postupu posiluje důvěru

účastníků řízení a snižuje riziko interpretace tohoto kroku jako sankce či stigmatizace.

Psychologické posouzení jako podpůrný nástroj soudu

Psychologické posouzení nepředstavuje náhradu soudního uvážení ani stigmatizaci rodiče, ale poskytuje soudu odborný podklad pro kvalifikované posouzení nejlepšího zájmu dítěte, zejména v případech podezření na vliv poruchy osobnosti rodiče.

Závěr

Novela rodinného práva účinná od roku 2026 vytváří prostor pro posun v uvažování o svěření dítěte do péče v situacích vysoce konfliktních rodičovských sporů. Zohlednění možného vlivu osobnostní psychopatologie rodiče prostřednictvím odborného posouzení není stigmatizací, ale nezbytným krokem k ochraně dítěte před dlouhodobými a často nevratnými následky destruktivního konfliktu.

Hlavním cílem psychologického posouzení je **podpora zdravého vývoje dítěte** a jeho psychické pohody. Odborné vyhodnocení umožňuje rozpoznat dlouhodobé vzorce chování rodičů, které mohou dítě zatěžovat, a tím přispět k ochraně jeho budoucího duševního zdraví.

Je nezbytné zdůraznit, že samotná přítomnost osobnostních rysů, eventuálně diagnóza porucha osobnosti automaticky neznamená rodičovskou nezpůsobilost. Rozhodující je vždy konkrétní dopad na dítě a schopnost rodiče regulovat své projevy v rodičovské roli.

Summary: The amendment to family law from 2026 will allow courts to individually assess child care in highly conflicted parental disputes. The key principle will be the best interests of the child, especially the need for safety and emotional stability. Psychological evaluation of parental competencies will help distinguish authentic parenting from manipulative behavior, typically

in parents with personality disorders. Long-term conflict and its impact on the child will be assessed not only formally but also from the perspective of developmental psychology. Courts are required to consider repeated behavioral patterns and actual parental qualities, not only appearances during proceedings.

Klíčová slova: nejlepší zájem dítěte, vysoce konfliktní rodičovské spory, psychologické posouzení rodičovských kompetencí, osobnostní psychopatologie rodiče

Seznam právních předpisů: § 907 až § 909 občanského zákoníku